

In the conclusions it is denoted that style is one of the genre identification means. The stylistic regularity is formed under the influence of genre and determines general stylistic system of literary text. According to the results of the research, it is established that genre should be considered in the aspect of individual style in order to specify the dynamics of author's speech model on the basis of structural and stylistic analysis of his writings. The perspective of further investigations is in the definition of stylistically marked means that form idiosyle of the writer and his stylistic dominants depending on the genre of English drama of XX century.

Key words: *author's idiosyle, lingvostylistic research, stylistic system, structural and stylistic analysis, stylistic dominant, genre.*

Статтю рекомендовано до друку
кандидатом філологічних наук,
доцентом кафедри теорії і практики
перекладу англійської мови НТТУ «КПШ»
Н.В. Глінкою

Наталія Ходаковська
(Київ)

УДК 811.112.2'38 (045)

СТИЛІСТИЧНІ ЗАСОБИ РЕАЛІЗАЦІЇ ГУМОРУ, ІРОНІЇ І САТИРИ У ПОЕЗІЇ ГЕНРІХА ГЕЙНЕ

У статті розроблені теоретичні концепції стилістичних засобів реалізації гумору, іронії і сатири у віршах Генріха Гейне, визначено сутність категорій гумору, іронії і сатири, здійснено лексико-стилістичний аналіз функціонування мовних засобів гумору, іронії та сатири в віршах поета. Для стилістичного аналізу обрані поема «Німеччина. Зимово казка» та вірші 1853-1854 років, які ще не були об'єктом стилістичного аналізу. З позицій сучасних наукових парадигм гумор, іронія і сатира є формами комічного, способами відображення явищ дійсності, що заслуговують критичних оцінок. Відмінність між гумором і сатирою полягає передусім у стилістичних особливостях їх використання. Іронія – це повноправна форма комічного, яка полягає у відображенні певного прихованого значення, яке існує у мові або у мовній ситуації ліричного твору. Важливу роль у реалізації гумору, іронії і сатири відіграють засоби лексичного рівня: образні індивідуально-авторські порівняння і метафори.

Ключові слова: *засоби гумору, іронії та сатири, індивідуально-авторські порівняння, метафора.*

Постановка загальної проблеми та її зв'язок з науковими завданнями. Сучасна німецька поезія демонструє багатство мовних засобів для вираження різнопланової оцінки, різноманіття аксіологічних значень як важливих складників організації семантичної структури поетичного тексту. Стилістичні засоби реалізації гумору, іронії та сатири в німецькій поезії, постійно перебувають у полі зору науковців. Об'єктом стилістичного аналізу засобів гумору, іронії та сатири, що здійснюється на матеріалі художніх творів, є, в основному, мова прозових творів, але поза увагою науковців залишається поетична мова. У цьому зв'язку не викликає сумнівів актуальність дослідження стилістичних засобів реалізації гумору, іронії та сатири в поезії Генріха Гейне.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останнім часом багато уваги науковців-філологів приділяється такій проблемі як лінгвістична та екстралінгвістична диференціація понять гумору, іронії та сатири, визначення характеру мовних засобів їх реалізації в художній літературі. За останні десятиліття проблема комічного та мовних засобів його вираження у художніх творах була об'єктом уваги багатьох дослідників, зокрема, в літературознавстві (М.М. Бахтін, В.Я.Пропп, Д.С.Ліхачов, Б.Дземидок та ін.) [1, 12, 6, 4]. Були розглянуті загальні теорії гумору і комічного (Т.Б.Любімова, К.Глінка та ін.) [7, 3]. Були описані різні види комічного, такі як гумор, іронія, сатира, сарказм, абсурд (Г.Г.Почепцов, А.В.Карасик, М.Ю.Орлов, Ю.М.Мухіна та ін.) [11, 5, 10, 9]. Особлива увага вчених приділялась іронії; були вивчені її лексико-

семантичнi, структурнi, стилiстичнi, лексичнi, синтаксичнi, текстовi засоби вираження (А.В.Карасик, О.Я.Шмельова, С.Г.Мiхейкина, та iн.) [5, 16, 8]. Ряд робiт присвяченi мовнiй грi в текстах комiчної направленостi та механiзмам її створення (О.Ф.Болдарева, В.З.Санiков, Т.В.Устинова та iн.) [2, 14, 15]. Проте ряд питань проблеми реалiзацiї засобiв гумору, iронiї та сатири залишаються недостатньо дослiдженими, висновки – суперечливими; вимагають подальшого аналізу та теоретичного осмислення.

Мета i завдання дослiдження. Метою даної статтi є висвітлення стилiстичних засобiв реалiзацiї гумору, iронiї та сатири в поезiї Генрiха Гейне для їх належного розумiння i художньо-естетичних оцiнок.

Анализ проблеми показав, що для поставленої мети необхідно розв'язати **наступнi питання**: визначити сутностi категорiй гумору, iронiї та сатири; здiйснити стилiстичний анализ функцiонування мовних засобiв гумору, iронiї та сатири в поемi «Нiмеччина. Зимова казка» та у вiршах 1853 та 1854 рокiв.

Виклад основного матерiалу дослiдження. Дослiдження мови поезiї є досить широким полем для вивчення, оскiльки поети використовують велику кiлькiсть рiзноманiтних мовних засобiв. Видатний нiмецький поет епохи романтизму Генрiх Гейне досягнув надзвичайних успiхiв у розвитку лiричної поезiї, яка характеризується майстерним поєднанням рiзноманiтних стилiстичних засобiв

Мова поезiї Генрiха Гейне є надзвичайно образною, емоцiйно забарвленою, багатою на стилiстичнi засоби, якi допомагають краще передати глибокий пiдтекст, задуманий поетом. Гумор, iронiя та сатира – головнi стилiстичнi засоби, якi постають своєрiдними ознаками авторського стилю Генрiха Гейне, виявом iндивiдуального нестандартного мислення, художньою формою, засобом викриття негативних явищ.

Особливим проявом культури спiлкування, який ґрунтується на гармонiйному поєднаннi моральної iнтуїцiї, емоцiй та iнтелекту, є культура гумору. **Гумор** (лат. *humor* – волога, примха, веселий настрiй) – психологiчна реакцiя на недосконалiсть або суперечливiсть певного явища, в емоцiйно-осмисленiй оцiнцi якого поєднуються серйозне i смiшне iз перевагою у смiшному позитивного. Феномен гумору традицiйно ототожнюють iз феноменом **комiчне** (грец. *komikos* – веселий, смiшний) – веселим осмiюванням алогiчних явищ, догматизованих процесiв, вад характеру. Комiчними можуть здаватися необґрунтованi домагання людини, спроби визнати потворне прекрасним, грiховне – святим, жалюгідне – величним, аморальне – чеснотним тощо. Об'єктом для смiху в його рiзних проявах є людськi помилки, пережитки, забобони тощо. Гумор є невид'ємною складовою смiхової культури суспiльства, яка має певну нацiональну специфiку. Так, у французькiй культурi гумору важливу роль вiдiграє мистецтво **каламбуру** (франц. *calembour* – гра слiв) – заснованого на багатозначностi стилiстичного прийому, за якого гра слiв витворює подвiйну семантику, зумовлює появу неологiзмiв. За Абсолютизму його сприймали як найвищу форму дотепностi, в якiй поєднувалися блиск, легкiсть, безтурботна веселiсть. Особливо цинiчний гумор французи називають словом *благ* – нищiвне глузування з усього, перед чим люди ранiше благоговiли; цинiчний та безжалiсний смiх. «*Mein Kopf ist ein zwitscherndes Vogelnest / Von konfiszierlichen Büchern*». Гра слiв спостерiгається iз словами *konfisziieren* (конфiскувати) та *zierlich* (витончений) (Г.Гейне). «*Zu Aachen, im alten Dome, liegt / Carolus Magnus begraben. / (Man muß ihn nicht verwechseln mit Karl Mayer, der lebt in Schwaben*». Гра слiв: *magnus* (вiд латинського – великий, *major* (вiд латинського – бiльший – тобто Карл Майер (один з поетiв «швабської школи» величнiше нiж Карл Великий) (Г.Гейне). В 22 роздiлi поеми «Нiмеччина. Зимова казка» поет використовує наступний приклад «*Sind Demokraten; die Alten sind / Vielmehr aristokrätzig*». Гра слiв: *aristokrätisch* (аристократичний), *krätzig* (коростяний). Ще одне словотвiрне похiдне слово самого автора «*Für die Menschheit, ist kein süßes Philantröpfchen, Faselhänschen*» (Г.Гейне). В похiдному iменнику вiдбувається гра слiв *Philantröpfchen* (*Philanthrop+Tropf*).

Поезiя Генрiха Гейне вирiзняється особливою стилiстичною своєрiдностю експресивних засобiв та прийомiв. Серед них особливої уваги заслуговує **iронiя**, яка вiдкриває найнесподiванiшi утiлення, поєднуючись при цьому з тропами i фiгурами мовлення, що викликають значну зацiкавленiсть до дослiджень та аналізу. Iронiя Гейне – явище iсторично-

закономірне, а не примхлива гра поетичної фантазії, своє коріння вона бере глибоко з національного ґрунту. В іронії Гейне, як у фокусі, сконцентровані всі ідеологічні суперечності тієї епохи суспільного життя Німеччини [13, с. 136]. Реалістична іронія властива поемі «Німеччина. Зимова казка». Від романтичних привидів до життя – такою є одна з відмінних рис реалістичної іронії Гейне. Г.Гейне свідомо застосовує архаїчну форму *begunnen – begannen* для створення іронічної дистанції до висловлювання у строфі «*In meiner Brust, ich glaube sogar / Die Augen **begunnen** zu tropfen*» (Г.Гейне). Тут, як і в багатьох інших випадках у Г.Гейне іронія підкреслює трагічну неможливість гармонійного здійснення твердження, яке міститься у цьому висловлюванні. В даному випадку йде мова про любов до Батьківщини, до Німеччини – такої любові для Гейне в чистому, не суперечливому вигляді не існувало. Описуючи Тевтобургський ліс поет також вдається до іронії «*Der grobe Bettler, Vater Jahn, / Der hieße jetzt Grobianus, / Me hercule! **Maßmann** spräche Latein, / Der Marcus Tullius **Maßmanns!***» (Г.Гейне). В цих рядках поет іронічно називає Масмана іменем відомого римського оратора і політичного діяча Марка Туллія Цицерона. Іронія Генріха Гейне серйозна у своїй жартівливості, лірична у своєму сарказмі. Іронічне переключення з початком відомої пісні Мартіна Лютера «*Ein' feste Burg ist unser Gott*». Мінден – це місто в Вестфалії. «*Minden ist eine feste Burg, / Hat gute Wehr und Waffen! / Mit preußischen Festungen hab ich jedoch / Nicht gerne was zu schaffen*» (Г.Гейне). Іронічну паралель з хором античної трагедії Гейне проводить в рядках «*Dem wirklichen Aristophanes, / Dem ginge es schlecht, dem Armen; / Wir würden ihn bald begleitet sehn / **Mit Chören von Gendarmen***» (Г.Гейне). Іронічний каламбур також властивий поезії Гейне, «*Ich bin **der Gott der Musica**, / Verehrt in allen Landen; / Mein Tempel hat in Gräcia, / Auf **Mont-Parnas** gestanden*» (Г.Гейне). На горі Парнас, згідно грецькій міфології, мешкали боги. Монпарнас – паризький квартал, населений аристократичною і літературною богемою. Г.Гейне показує також своє достатньо іронічне та дистанційне ставлення до біблійських сюжетів, говорячи про «мову птахів»: «*Ob ich gleich **der Vögel Sprachen** / Kundig bin wie Salomo, / Welcher tausend Weiber hatte*» (Г.Гейне). Згідно біблійським переказам, цар Соломон розумів мову птахів і тварин. Поет використовує також іронічні новоутворення: дієслово *vitzliputzeln* від власного імені. «*Vitzliputzelt er vergnügt / In dem honigsüßen Goldlicht? Wedelt ihm das Glück die Fliegen / Und die Sorgen von der Stirne?*» (Г.Гейне). Іменник *Katzlagara*, очевидно, теж видумка Гейне. Іронічний натяк на союз Австрії і Росії проти Угорщини відображений в рядках «*Und diesmal hat **der Ochse** gar / Mit **Bären** einen Bund geschlossen*» (Г.Гейне). Г.Гейне іронізує над відомим композитором Джакомо Мейєрбером, який вирізнявся великим марнославством: «*Und vom Genie **Giacomos** / Und seiner **Weltberühmtheitsclaque***» (Г.Гейне). Іронія Гейне є й конкретним ставленням поета до світу речей, до світу психологічних явищ і суспільних відносин, тобто – вона є своєрідним художнім світоглядом великого лірика, якоюсь мірою його поетичною критичною філософією.

Поема «Німеччина. Зимова казка» – це передусім сатира широкого проблемно-тематичного діапазону. В ній Гейне викриває реакційні монархічні режими німецьких держав, застарілі, обтяжені феодальними пережитками німецькі порядки «*Hier haben die **Dunkelmänner** geherrscht / Die Ulrich von Hutten beschrieben*» (Г.Гейне). Одним із авторів книги «*Листи темних людей*» був Ульріх фон Гуттен, де представлена яскрава антиклерикальна сатира в епістолярній формі. Блискучою сатирою Гейне на юдаїзмську та католицьку релігії є вірш «*Disputation*» (Г.Гейне). В кінці вірша поет говорить вустами красуні Бланки «*Daß der **Rabbi** und der **Mönch**, / Daß sie **alle beide stinken***» (Г.Гейне). Уїдливою сатирою поета є вірш «*Erinnerung an **Krähwinkels Schreckenstagen***» на Гамбург, який Гейне називає Крєвінкелем – ім'ям вигаданого міста, яке отримало в німецькій літературі загальне значення як назву місця, де живуть обмежені люди. За всім цим стоїть прагнення поета пробудити політичну самосвідомість німецького народу, який має стати силою, що сама вирішує свою долю.

Емоційність і образність поетичних творів створюється завдяки стилістичним засобам, зокрема помітними серед них є **авторські порівняння та метафора**.

Характерною особливістю гумористичного авторського порівняння є те, що і об'єкт, і суб'єкт порівняння мають у собі ознаку комічного. Чим більша невідповідність між ознаками порівнюваних об'єктів, тим більша їх полярність на семантичному та стилістичному рівнях, тим більше комізму в самому **порівнянні** [17, с. 11]. Стилістика порівнянь дає змогу авторові

своєрідно, оригінально передати власні почуття і переживання своїх героїв. Конкретне й абстрактне поєднуються в порівняльній сполуці, що унаочнює думку, робить її образною. Порівняння допомагають увиразнити й позитивну, і негативну оцінку. Поряд із широкими, розгорнутими порівняннями: «*Am Himmel aber erblich der Mond, / Er wurde immer trüber; / Gleich schwarzen Rossen jagten an ihm / Die wilden Wolken vorüber*»; «*Ein hübsches Mädchen fand ich dort, / Die schenkte mir freundlich den Punsch ein; / Wie gelbe Seide das Lockenhaar, / Die Augen sanft wie Mondschein*»; «*noch mehr verändert als die Stadt / Sind mir die Menschen erschienen, / Sie gehen so betrübt und gesprochen herum, / Wie wandelnde Ruinen*» (Г.Гейне). У Г.Гейне є й небагатослівні порівняння, стилістичний ефект яких полягає в поєднанні несподіваних понять: «*Der Rheinwein glänzt noch immer wie Gold / Im grünen Römerglase*!»; «*Ein feiner Regen prickelt herab, / Eiskalt, wie Nähnadelspitzen*!»; «*Er hing mir, wie des Damokles Schwert, / So drohend über dem Haupte!*»; «*Wie 'n Pudel, der halb geschoren ist, / Sieht Hamburg aus, trübselig*» (Г.Гейне). Оригінальні, наповнені несподіваними асоціаціями порівняння органічно входять в індивідуальну авторську розповідь.

Метафора – один з найбільш уживаних, популярних і важливих тропів, що полягає у перенесенні ознак, особливостей, характеристик за принципом схожості, подібності з одного предмета, особи, явища на інші. Це слово, зворот, в якому завжди присутнє буквальне значення (автологічне, денотативне) і переносне (конотативне). Поняття метафори досить популярне в поетичних працях, однак іноді йому бракує поглибленого аналізу, чіткішого розмежування цієї фігури як естетичної реалії, як певного процесу. Із розвитком теоретико-літературної думки природу тропа та психологію його творення тлумачили по-різному, але більшість мовознавців визначали троп як елемент образного мислення. Так, англичані теоретики, яких прийнято вважати «родоначальниками формалістичного розуміння тропа», зокрема метафори як прийому прикраси, висловлювали думки про те, що метафоризація – органічна властивість людської психіки взагалі й художнього мислення зокрема. Характерною особливістю поетичного мовлення Г. Гейне є метафоризація не окремих лексем, а словосполучень, ширшого контексту. Проте це не є згущенням метафоризованих слів, а новою, власне авторською семантико-поетичною якістю. Наприклад: «*Die Jungfer Europa ist verlobt / Mit dem schönen Geniesse / Der Freiheit, sie liegt einander im Arm, / Sie schwelgen im ersten Kusse*»; «*In meiner Seele gehen auf / Die Sterne der höchsten Weihe*»; «*Die Kontrabande, die mit mir reist, / Die hab ich im Kopfe stecken*»; «*Die Flamme des Scheiterhaufens hat hier / Bücher und Menschen verschlungen*»; «*So klagte der arme Vater Rhein, / Konnt sich nicht zufriedengeben*»; «*Die Götter erleichen, wenn du nahst! / Du hast auf deinen Wegen / Gar manches Sternlein ausgeputzt / Mit deinen Flügelschlägen!*»; «*Die Sonne ging auf bei Paderborn, / Mit sehr verdroßner Gebärde. / Sie treibt in der Tat ein verdrießlich Geschäft – / Beleuchten die dumme Erde!*» (Г.Гейне).

Завдяки метафорі поезія Г. Гейне дає можливість глибше проникнути в таїни світу людини. Кожна вдала метафора використовується як засіб посилення мовленнєвої образності та виразності. Тому майстри слова здебільшого вживають цей троп не тільки як надійний засіб художнього відтворення дійсності, але й одночасно для створення її яскравих мовних образів-знаків. Функції метафори є чутливим інструментом глибинно-особливого пізнання явищ життя, вони примножують виражальні можливості слів, призводять до появи нових значень у семантиці слова, збагачують його зміст, конотацію.

Висновки дослідження та перспективи подальших наукових розвідок. Проаналізувавши вірші Генріха Гейне, можна з впевненістю стверджувати, що поет використовує значну кількість мовностилістичних засобів реалізації гумору, іронії і сатири увиразнення мови, що забезпечує з одного боку, мелодійність, а з іншого, експресивність його поезії. Мова Гейне є різкою, дошкульною, але нещадна усмішка переплітається у нього з тонким ліризмом, легкість і краса мови перетворює читання в істинне задоволення. Окрім того, всі мовні фігури відіграють важливу роль у формуванні неповторного стилю поета. Поезія Генріха Гейне є неоцінним скарбом для лінгвістів-дослідників.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бахтин М.М. Формы времени и хронотопа в романе. Очерки по исторической поэтике // Михаил Михайлович Бахтин. – М. Вопросы литературы и эстетики. – М.: Худож. лит., 1975. – С. 234–407.
2. Болдарева Е.Ф. Языковая игра как форма выражения эмоций: дис. на соискание учёной степени кандидата филол. наук : 10.02.19 / Болдарева Елена Фёдоровна. – Волгоград, 2002. – 227 с.

3. Глинка К. Теория юмора / Константин Глинка, Игорь Южанин. – Парадис, Россия. – 2008. – 206 с.
  4. Дземидок Б.О. О комическом / Богдан Дземидок. Монография. Перевод с польского. М.: Прогресс. – 1974. – 223 с.
  5. Карасик А. В. Лингвокультурные характеристики английского юмора: дис. на соискание учёной степени кандидата филол. наук : 10.02.04 / Карасик Андрей Владимирович. – Волгоградский гос. пед. университет. Волгоград, 2001. – 227 с.
  6. Лихачов Д.С. Поэтика древнерусской литературы / Дмитрий Сергеевич Лихачев. – Избранные работы в трех томах Т. 1. – Л.: Худож. лит. ленингр. отделение, 1987. – 654 с.
  7. Любимова Т.Б. Комическое, его виды и жанры / Татьяна Борисовна Любимова. – М: Знание, 1990. – 62 с.
  8. Михейкина С.Г. Технология каламбура: дис. на соискание учёной степени кандидата филол. наук : 10.02.01 / Михейкина Светлана Геннадиевна. – Московский гос. обласной университет. – 2008. – 259 с.
  9. Мухина Ю. Н. Средства репрезентации иронии в художественном тексте: на материале русского и английского языков: дис. на соискание учёной степени кандидата филол. наук : 10.02.19 / Мухина Юлия Николаевна. – Саратов, 2006. – 175 с.
  10. Орлов М. Ю. Текстобразующая ирония в русской и англоязычной прозе: дис. на соискание учёной степени кандидата филол. наук : 10.02.19 / Орлов Михаил Юрьевич. – Саратов, 2005. – 169 с.
  11. Почепцов Г. Г. Язык и юмор / Георгий Георгиевич Почепцов. – К.: Вища школа, 1981. – 326 с.
  12. Пропп В.Я. Проблемы комизма и смеха / Владимир Яковлевич Пропп. – М.: Искусство, 1976. – 183 с.
  13. Рейман П. Основные течения в немецкой литературе 1750-1848 / Пауль Рейман. – М., Иностран. лит. – 1959. – 524 с.
  14. Санников В.З. Каламбур как семантический феномен / В. З. Санников // Вопросы языкознания. – 1995. – №3. – С.56–69.
  15. Устинова Т. В. Языковая игра в художественном тексте и варианты ее перевода (на материале литературных сказок Льюиса Кэрролла и их переводов на русский язык: дис. на соискание учёной степени кандидата филол. наук : 10.02.20 / Татьяна Викторовна Устинова. – Омск, 2004. – 180 с.
  16. Шмелёва Е. Я. Рассказывание анекдота как жанр современной русской речи: проблемы вариативности / Е.Я. Шмелёва, А.Д. Шмелёв // Жанры речи: Сб. науч. статей. – Саратов: Колледж, 1999. – С. 133–145.
  17. Шонь О.Б. Мовностилістичні засоби реалізації гумору, іронії і сатири в американському короткому оповіданні. Автореф. дис. ... канд. філол. наук / О.Б. Шонь. – Львів, 2003. – 20 с.
- ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ**
18. Heine H. Das Glück auf Erden / Heinrich Heine. – Ausgewählte Gedichte. Deutschland. Ein Wintermärchen. Moskau, Verlag Progress. – 1980. – 535 с.

Ходаковская Н. Стилистические средства реализации юмора, иронии и сатиры в поэзии Генриха Гейне.

В статье разработаны теоретические концепции стилистических средств реализации юмора, иронии и сатиры в стихах Генриха Гейне, определена суть категорий юмора, иронии и сатиры, проведён лексико-стилистический анализ функционирования языковых средств юмора, иронии и сатиры в стихотворениях поэта. Для стилистического анализа были отобраны поэма «Германия. Зимняя сказка» и стихотворения 1853 и 1854 годов, которые не были объектом стилистического анализа. С позиций современных научных парадигм юмор, ирония и сатира являются формами отображения явлений действительности, которые заслуживают критических оценок. Отличие между юмором и сатирой заключается прежде всего в стилистических особенностях их использования. Ирония – это полноправная форма комического, которая заключается в отображении определённого скрытого значения, которое существует в языке или в языковой ситуации лирического произведения. Важную роль в реализации юмора, иронии и сатиры играют средства лексического уровня: образные индивидуально-авторские сравнения и метафоры.

Ключевые слова: *средства юмора, иронии и сатиры, индивидуально-авторские сравнения, метафора.*

Khodakovska N. Linguostylistic Means of Implementing Humor, Irony and Satire in the Poetry of Heinrich Heine.

The article develops the theoretical concept of linguostylistic means of implementation humor, irony and satire in the verses of Heinrich Heine, the essence of categories of humor, irony and satire is defined, lexical and stylistic analysis of the functioning of linguistic means of humor, irony and satire in the poet's verses is made. For stylistic analysis were selected the poem "Germany. The Winter's Tale" and poems of 1853-1854 years that have not yet been the subject of stylistic analysis. From the standpoint of modern scientific paradigms humor, irony and satire are forms of comedy, the ways of displaying of reality phenomena that deserve critical evaluations. The difference between humor and satire is primarily in stylistic features of their use. Irony is a legitimate form of comedy, which is the representation of some

hidden value that exists in language or in the language situation of a lyrical work. An important role in the realization of humor, irony and satire play means of lexical level: figurative individual author's comparisons and metaphors.

Key words. *Means of humor, irony and satire, individual author's comparisons and metaphor.*

Оксана Черниш
(Житомир)

УДК 81'38

НЕВЕРБАЛЬНІ ТАКТИКИ СТРАТЕГІЇ САМОПРЕЗЕНТАЦІЇ ГОЛОВНИХ РЕДАКТОРІВ ПОПУЛЯРНИХ ЖІНОЧИХ ЖУРНАЛІВ

Статтю присвячено розгляду самопрезентації як основної стратегії комунікативної поведінки мовної особистості головного редактора популярного жіночого журналу, її нагальної потреби в самоідентифікації, зокрема невербальній тактиці її реалізації. Наголошено на важливості використання невербальної комунікації, яка є психологічним феноменом внутрішньоособистісної природи, сигналізує про морально-особистісний потенціал мовця, його комунікативну компетентність та здійснюється за рахунок невербальних тактик стратегії самопрезентації. З'ясовано специфіку невербальної тактики стратегії самопрезентації та її особливості. Виокремлено та охарактеризовано типи головних редакторів популярних жіночих журналів щодо особливостей візуального вираження їх статей.

Ключові слова: *невербальна комунікація, стратегія самопрезентації, тактика.*

Постановка проблеми. Не дивлячись на те, що історія наукових досліджень проблеми самопрезентації сягає 50-х років ХХ століття, з цілковитою впевненістю можна стверджувати, що ХХІ століття є століттям самопрезентації – управлінням враженням і побудовою власного іміджу, що розглядається не лише як засіб різного роду маніпуляцій, але й як вагома рушійна сила самореалізації особистості. Саме самопрезентація допомагає мовцеві реалізувати власні інтенції, прагнення та бажання, слугує проміжною ланкою успішної реалізації цілей та потреб, допомагає завити про себе, створити власний образ в повсякденному житті та успішній діяльності у будь-якій практичній сфері.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Термін “самопрезентація” часто використовують синонімічно з низкою таких понять як “самоідентифікація” (І.Г. Касавін, 2004), “персоналізація” (Є.Ф. Серебрянникова, 1997) та “самоіменування” (Bonafou, 2002) тощо. Вперше термін “самопрезентація” було вжито у дискурсі соціальних психологів у 1959 році, а системне дослідження даного феномену належить американському соціологу І. Гофману, який під самопрезентацією розумів безперервний процес мінливого характеру, загальну особливість соціальної поведінки, процес управління індивідом враженнями з метою контролю поведінки інших людей, а особливо їх зворотної реакції на здійснені дії [3, с. 85-86].

Сучасні дослідження самопрезентації здійснюються у трьох головних напрямках [1]: 1) проблема детермінації самопрезентації; 2) проблема стратегій і тактик управління враженням; 3) проблема індивідуальних відмінностей у схильності до самопрезентації. Представлена наукова розвідка окреслює питання реалізації стратегії самопрезентації, яка здійснюється за рахунок відповідних тактик, зокрема вербальних та невербальних. **Метою даної статті** є аналіз невербальних тактик стратегії самопрезентації на матеріалі текстів жанру “лист редактора” популярних жіночих журналів.

Виклад основного матеріалу. Будь-яке спілкування здійснюється двома основними каналами: мовленнєвим (вербальним) та немовленнєвим (невербальним). Невербальне спілкування – це все те, що знаходиться за межами словесної інформації. Невербальні повідомлення здатні передавати багато інформації: зовнішній вигляд людини, її одяг, жести, міміка, поза, манера триматися та розмовляти тощо створюють повноцінне об’ємне враження щодо адресанта, учасника комунікації. Невербальна комунікація є психологічним феноменом внутрішньоособистісної природи, який тісно пов’язаний з розвитком і становленням особистості,